

Adı : .....

Soyadı: .....

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

İnsanlar ve Yönetim Ünite Özeti

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Bütün insanlar doğduklarında eşit haklarla doğarlar. Beslenme, barınma, giyinme ve güvenlik tüm insanların temel ihtiyaçları ve temel haklarıdır. Bu haklar çocuklar için de geçerlidir. Kimi büyükler ve bazı devletlerin yasaları tarafından çocukların hakları dikkate alınmadığından çocukların haklarını korumak ve güvence altına almak için Birleşmiş Milletler Kurulu, Çocuk Hakları Sözleşmesini imzaladı.

Birleşmiş Milletler: Dünyadaki bütün devletlerin insan hakları, çevre, ekonomi, savaş gibi konularda ortak işbirliği yapmak için oluşturduğu bir örgüttür. Şu anda 193 ülke bu kurulda yer almaktadır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme: Birleşmiş Milletlere üye devletlerden 142 ülke tarafından 20 Kasım 1989 yılında imzalanmıştır. (20 Kasım günü tüm dünyada Dünya Çocuk Hakları Günü olarak kutlanır.) Ülkemiz de bu sözleşmeyi imzalamıştır. Bu sözleşmeyi imzalayan ülkeler çocuk haklarını korumayı kabul etmişlerdir. Şu anda bu sözleşmeyi imzalayan ülke sayısı 197 olmuştur. Bu ülkeler çocukların haklarını korumaya söz vermişlerdir.

Çocuk: 18 yaşından küçük tüm bireylere çocuk denir.

Çocuk Hakları

Tüm çocuklar haklarını bilmek zorundadır. Hakları çiğnendiğinde, ihlal edildiğinde haklarını aramayı bilmelidirler. Haklarını bilmeyenler sürekli haksızlığa uğrarlar. Başkaları tarafından kullanılırlar, ihmal edilirler, haklarından yoksun bırakılırlar.

Çocukların haklarını korumak devletin, anne ve babaların sorumluluğu altındadır. Hakları engellenen, mağdur edilen çocuklar haklarını aramak için ilgili kurumlara şikâyet etme hakkına sahiptir.

Çocuk Haklarımız

Çocuk hakları kız-erkek, ırk, dil, din, kültür, maddi durum gözetilmeksizin herkese eşit uygulanır.

1- Yaşama Hakkı: Her çocuğun yaşama hakkı vardır. Devletler çocuğun hayatta kalması için her türlü imkânlarını kullanmak zorundadır.

2-İsim ve Vatandaşlık Hakkı: Her çocuğa doğar doğmaz bir isim verilir ve devletin vatandaşlığına kayıt edilir. Vatandaşlık haklarından yararlanması sağlanır.

3-Ailesiyle Yaşama Hakkı: Hiçbir çocuk anne ve babasından ayrı yaşamaya zorlanmaz. Eğer çocuk anne ve babasından şiddet, ihmal ve istismar görürse devlet çocuğu korumak zorundadır.

4-Düşüncelerini Açıklama Hakkı: Çocuklar düşüncelerini her türlü ortamda sözlü ve yazılı olarak açıklayabilirler. Ancak açıklamalarında başkalarına hakaret ve saygısızlık yapamazlar.

5-Din ve Vicdan Özgürlüğü Hakkı: Çocuklar dini ibadetlerini yerine getirmede engellenemez. Anne ve babalar çocuklarına din konusunda yol gösterirler.

6-Özel Hayatın Korunması Hakkı: Çocukların kendilerine özel yaşamlarına, eşyalarına, iletişimine, yaşam yerine, onuruna, itibarına karışamaz.

7-Bilgi Edinme Hakkı: Çocuklar her türlü yazılı, görsel, sesli araçlarla bilgi edinme hakkına sahiptir. Ancak devlet ve anne babalar çocuğun ruhsal durumunu bozacak kaynaklardan korumak zorundadır.

8-Şiddetten Korunma Hakkı: Çocuklara anne-baba dâhil hiç kimse şiddet, istismar, ihmal, kötü muamele yapamaz.

9-Sağlık Hakkı: Devletler çocukların sağlıklı yaşaması için her türlü tedbirleri almak zorundadır.

Adı : .....

Soyadı: .....

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık Ünite Özeti

Çocukların dengeli ve düzenli beslenmeleri, hastalıklardan ve zararlı alışkanlıklardan korunması için çalışmalar yapar.

10-Eğitim Hakkı: Çocukların eğitim hakkı engellenemez. Devlet çocukların en üst seviyeye kadar eğitim almaları sağlamalıdır.

11- Dinlenme ve Oyun Hakkı: Çocukların gelişmesi için yeterince serbest zaman tanınması ve bu serbest zamanlarda dinlenme ve oyun oynaması sağlanmalıdır.

12-Çalışmama Hakkı: Çocuklar para karşılığı olsun ya da olmasın herhangi bir işte ekonomik kazanç için çalıştırılmaz.

13-Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmama Hakkı: Çocuklar kaçırılarak alıkonamaz. Özgür yaşamasından alıkonamaz. Suça karışmış çocuklar için devlet gerekli tedbirleri almak zorundadır. Tutuklama ve hapis cezası için koruyucu önlemler alır.

14-Savaştan Uzak Tutulma Hakkı: Savaş durumunda çocukların hayatları korunmak zorundadır. Çocuklar savaşlarda savaştırılmaz, askere alınmaz.

İhmal: Gereken ilgiyi göstermemek, boş vermek, umursamamak

İstismar: Birinin iyi niyetini kötüye kullanmak

Sorumluluklarımız

Herkes doğduğunda özgür ve eşit haklarla doğar. Ancak özgürlüklerimiz sınırlı değildir. Özgürlük; başkalarına zarar vermek değildir. Özgürlük; kuralları çiğnemek değildir. Herkesin şarkı söyleme, bağırma, koşma hakkı vardır. Ancak hastanede, toplu taşıma araçlarında bu özgürlüğümüzü kullanamayız. Eğer bu davranışları yaparsak sonuçlarına da katlanmak zorundayız.

Sorumluluk: Aldığımız kararların sonuçlarına katlanmak demektir.

Örneğin;

Özgürlük: Evde kedi besleme özgürlüğü

Sorumluluk: Kedinin beslenmesi, temizliği, sağlığı ile ilgili gerekenleri yapmaktır.

Kendimize, ailemize, çevremize, ülkemize karşı sorumluluklarımız vardır. Yaşımız ilerledikçe sorumluluklarımız da artmaktadır. Bireyler sorumluluk duygusuyla ilk olarak aile ortamında tanışırlar. Ailede günlük hayatın düzenli şekilde yürümesi için bizlerin de yerine getirmemiz gereken sorumluluklarımız vardır.

1-Ailemize yardım etmek

2-Okul çantamızı hazırlamak

3-Kıyafetlerimizi temiz tutmak

4-Evdeki çiçek ve hayvanların bakımı

5-Odamızı toplamak ve temiz tutmak

6-Sofraya yardım etmek gibi

Sorumluluk sadece evde iş yapmak değildir.

1-Verdiğimiz sözleri yerine getirmek

2-Sözlerimize, konuşmalarımıza dikkat etmek

3-Verdiğimiz kararlara dikkat etmek

Örneğin: Sosyal Bilgiler sınavından yüksek puan almak için söz vermişsek daha çok çalışmalı, öğretmeni dinlemeli, boş zamanlarımızı planlamalıyız.

Sorumluluk duygusu çocukların öz güvenini artırır. Sorumluluk sahibi çocuklar kendi ihtiyaçlarını karşılayabildiklerini gördükçe büyüklerinin yardımına giderek daha az gerek duyarlar. Böylece bağımsız davranma, karar verme ve eldeki kaynakları kullanma becerilerini geliştirirler.

Adı : .....

Soyadı: .....

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık Ünite Özeti

Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler

Okul içinde de sorumluluklarımız vardır. Okul sadece bilgi edinilen bir yer değildir.

Okulun görevleri

- 1-Sosyalleşmesini sağlar.
- 2-Hayata hazırlar.
- 3-Beceriler kazandırır.
- 4-Sorunlara çözüm üretme alışkanlığı kazandırır.
- 5-Zorluklara baş etmeyi öğretir.
- 6-İletişim kurmayı ve kendisini ifade etmeyi öğretir.

Okulda öğrenciler sosyal kulüpler ve sosyal etkinliklere katılarak görev alırlar. Bu etkinliklere katılmanın faydaları:

- 1-Arkadaşlık ilişkilerini geliştirir.
- 2-Sorumluluk bilinci gelişir.
- 3-Birlikte çalışma alışkanlığı kazanılır.
- 4-Boş zamanlarını değerlendirmeyi öğretir.
- 5-Bireyin kendisini, yeteneklerini ve çevresini tanımayı öğretir.
- 6-Yardımlaşmayı öğretir.
- 7-Demokratik katılım kurallarını öğretir.
- 8-Grup içinde ortak hareket etme bilinci kazandırır.

Okulda birçok sosyal etkinlikler, yarışmalar, kampanyalar, kermes yapılır. Bu etkinliklere katılarak yardımda bulunabiliriz. Biz de kendimizin ya da başkalarının ihtiyaç duyduğu konularda etkinlikler düzenleyebilir, okulda çalışmalar yapabiliriz. Yeteneklerimizden başkalarının yararlanması için çalışmalar yapabiliriz. Tanıdıklarımızdan destek olarak onların da okulda çalışmalara katılmasını isteyebiliriz. Bu çalışmalar bizim özgüvenimizi, yeteneklerimizi, yardımlaşma ve sorumluluk duygumuzu güçlendirir.

Özgürlük ve Bağımsızlık

Özgürlük: Bir kişinin başkasının etkisi altında kalmadan karar vererek istediğini yapmaktır. Özgürlüğümüz başkasının özgürlüğünü engellememelidir.

Bağımsızlık: Bir milletin başka milletin etkisi ve yönetimi altında kalmadan kendisini yönetmesidir. Bir ülkede yaşayan insanların özgür olabilmesi için devletimizin ve milletimizin bağımsız olması gerekir. Başka ülkelerin egemenliği altında olmamalıdır.

Milli Egemenlik: Bir ülkeyi yönetme, kural koyma hakkıdır. **Atatürk "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir."** diyerek Türkiye Cumhuriyetini milletin yöneteceğini söylemiştir.

Ülkemizde egemenlik Türk milletindedir.

Ali, kimsenin etkisi altında kalmadan istediğini yapabildiği için **özgürdür**.

Türkiye Cumhuriyeti hiçbir ülkenin etkisi altında kalmadan istediğini yapabildiği için **bağımsız bir ülkedir**.

Türkiye Cumhuriyeti içinde yaşayan herkes seçme ve seçilme yoluyla devlet yönetimine ortaktır. **Türkiye Cumhuriyeti'ni yönetme hakkı (egemenlik) millete aittir**. Egemenlik hakkı hiçbir kişiye, aileye, zümreye ait değildir.

Osmanlı Devleti'nde egemenlik hakkı padişaha aitti. İngiltere, Danimarka gibi ülkelerde egemenlik hakkı krala ve ailesine aittir. Suudi Arabistan, Ürdün, Kuveyt, Bahreyn gibi ülkelerde egemenlik hakkı krala, prens ve onun ailesine aittir. Devleti krallar, prens ve ailesi yönetir. Oysa ülkemiz demokrasi ile yönetildiği için egemenlik hakkı millete aittir. Seçme ve seçilme hakkını kullanarak devleti yönetecek kişileri özgür iradesiyle belirleyerek karar verir.

Adı : .....

Soyadı: .....

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık Ünite Özeti

Milletin seçtiği milletvekilleri TBMM'de millet adına devleti yönetirler. İsteddiği şekilde yönetilmediğini anladığı zaman seçim yoluyla başka milletvekilleri seçebilirler.

En iyi yönetim biçimi cumhuriyettir. Türkiye cumhuriyet yönetimini Atatürk sayesinde kazanmıştır. Ancak bunu kazanmak kolay olmamıştır. Osmanlı Devleti zamanında egemenlik padişaha ve ailesine aitti. Padişah ölünceye kadar devleti yönetiyordu. Milletin söz hakkı bulunmuyordu. Milletin seçme ve seçilme hakkı yoktu. Özellikle kadınların devlet yönetiminde hiçbir hakları yoktu.

Osmanlı Devleti son yıllarında ekonomik ve siyasi olarak bağımsız bir devlet değildi. Almanya, Rusya, İngiltere, Fransa, İtalya gibi ülkeler Osmanlı Devleti'nin yönetimine, iç ve dış işlerine karışıyorlardı.

1.Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan Sevr Anlaşması ile ülkemizin her tarafı işgal edilmişti. Birçok yerde egemenlik hakkı İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerin eline geçti.

Atatürk ilk önce Osmanlı Devleti'nin bağımsızlığı ve demokratik bir devlet olması için Kurtuluş Savaşını başlatmıştır.

Atatürk **"Ulusun (milletin) bağımsızlığını yine ulusun kararı ve direnişi kurtaracaktır"** demiştir.

Samsun'da başlayan Kurtuluş Mücadelesi Amasya, Erzurum ve Sivas kongreleriyle devam etti. Atatürk, kongrelerde bile milletin temsilcileriyle toplantılar yaptı. Atatürk 23 Nisan 1920 yılında Büyük Millet Meclisi'ni açtı. TBMM'nin ilk açılışına milletin seçimle gönderdiği kişiler yer alıyordu. Bu kişilerin ortak kararlarıyla Kurtuluş Savaşı mücadelesi yapıldı. Mecliste alınan kararlar tüm millete ulaştırılıyordu. TBMM'nin açılmasıyla bağımsız bir devlet kurulmuş oldu.

Böylece egemenlik millete geçmiş oldu. Atatürk önderliğinde TBMM 29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyeti ilan ederek bağımsız Türkiye Cumhuriyeti kuruldu. Egemenlik hakkı Türk milletine verildi. Ülkemizde yaşayan tüm insanlar, cumhuriyet sayesinde birçok özgürlükler ve haklar kazandı. Yaşama hakkı, eğitim hakkı, seyahat hakkı, seçme ve seçilme hakkı, soyadı hakkı gibi. TBMM'nin açıldığı gün (23 Nisan 1920) her yıl Ulusal Egemenlik (ve Çocuk) Bayramı olarak kutlanır. Atatürk bu bayramı Türk çocuklarına hediye etmiştir.

15 Temmuz Milli Birlik ve Demokrasi Günü

Ülkemizde 15 Temmuz 2016 günü millet egemenliğini ortadan kaldırıp yerine kendi egemenliğini kurmak isteyen bir terör örgütü tarafından bir darbe girişimi yaşandı. Ancak Türk milleti sahip olduğu egemenliği kaybetmemek için terör örgütüne karşı direnişe geçti. O gün 248 insanımız şehit olmuştur. Türk milletinin onurlu direnişi için her yıl 15 Temmuz günü **Milli Birlik ve Demokrasi Günü** olarak kutlanır. O gün şehit olanlar anılır.

Bağımsızlığımızı ve Egemenliğimizi Korumak

- 1-Bağımsızlığımızı ve millet egemenliğini bize kazandıran Atatürk'ün ilke ve devrimlerine sahip çıkmalıyız.
- 2-Millet olarak birlik ve beraberlik içinde olmalıyız.
- 3-Görev ve sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.
- 4-Tarihimizi ve bağımsızlığımız için hayatlarını veren şehitlerimizi unutmamalıyız.
- 5-Bayrağımıza, marşımıza ve vatanımıza karşı saygılı olmalıyız.
- 6-Bilim ve akla önem vermeliyiz.

